

REMISSYTTRANDE

Datum
2024-01-18

Dnr
2023/9783

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L4@regeringskansliet.se

Promemorian Säkerhetszoner – ökade möjligheter för polisen att visitera för att förebygga brott (Ds 2023:31) *(Departementets diarienummer Ju 2023/02781)*

Den senaste tiden har det pågått flera parallella lagstiftningsprojekt avseende tvångsmedel varigenom flera lagar antingen redan har ändrats eller där ändringar kan väntas vara nära förestående. Förslag på utökningar av statens maktbefogenheter i förhållande till enskilda kräver noggranna avvägningar i förhållande till grundlag och Sveriges unions- och folkrättsliga åtaganden. En svårighet i sammanhanget är att bedömningen av proportionaliteten av varje förslag delvis är beroende av övriga förslag på området. Det är skälet till att Justitiekanslern i tidigare remissvar har efterlyst ett mer systematiskt angreppssätt från lagstiftarens sida.

Förutom svårigheten att få en överblick av förslagets samlade konsekvenser för enskilda, gör antalet förslag som på kort tid skickas på remiss det svårt att analysera förslagen på det sätt som krävs för en tillfredställande beredning. Det påverkar kvaliteten på synpunkterna och riskerar därmed även att leda till sämre lagstiftning som inte kan tillämpas på det sätt som avses, eller möjligen inte alls. Det kan särskilt ifrågasättas att ett betänkande av den dignitet som det nu aktuella har getts en så kort remisstid, dessutom över jul- och nyårshelgerna.

Att jag har funnit skäl att begränsa mitt svar till vissa aspekter utesluter alltså inte att jag under andra förhållanden skulle kunna avge synpunkter även på förslaget i övrigt.

Utredningen förslår att polisen ska ges utökade möjligheter att utföra kroppsvisitationer och genomföra husrannsakan i transportmedel i brottsförebyggande syfte. En utökning av polisens befogenheter kommer ofrånkomligen att innebära stora ingrepp i många enskildas personliga integritet. Frågan huruvida det föreslagna regelverket är proportionerligt måste ses i ljuset av att svensk polis redan i dag har långtgående möjligheter att visitera individer och genomsöka fordon utan skäligen brottsmisstanke, även i jämförelse med våra grannländer. Förslaget innebär att den enskilda polismannen får vida befogenheter att avgöra om förutsättningarna för ett ingripande är uppfyllda. Klart är att regleringen lämnar ett mycket stort utrymme för subjektiva bedömningar, som i efterhand kommer att vara svåra att ifrågasätta. Även med beaktande av föreslagna avgränsningar och kontrollmöjligheter är det därför högst tveksamt om förslaget är förenligt

med det skydd mot godtyckliga ingripanden som uppställs i regeringsformen och Europakonventionen. Jag avstyrker därför förslaget.

För det fall utredningens förslag ändå skulle genomföras vill jag lämna några synpunkter på frågor som jag anser kräver ytterligare överväganden.

Utredaren föreslår att Polismyndighetens beslut att införa en säkerhetszon ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol av den det berör, om beslutet gått honom eller henne emot. Mot bakgrund av sådana beslut innebär mycket ingripande konsekvenser för enskilda och risken att besluten inte i tillräcklig mån avgränsas i tid och/eller rum, bedömer jag den föreslagna ordningen som otillräcklig. I stället anser jag att Polismyndighetens beslut att införa en säkerhetszon alltid och så snart det är möjligt måste underställas en prövning av domstol.

Som påtalas i utredningen har Europadomstolen konstaterat att artikel 14 i förening med artikel 8 innefattar en skyldighet att se till att påstådd diskriminerande etnisk profilering och liknande i samband med polisingripanden i vissa fall utreds av ett oberoende organ. Med anledning av det vill jag förtydliga att Justitiekanslern vare sig inom ramen för den frivilliga skaderegleringen eller i den extraordinära tillsynen har möjlighet att utföra sådana utredningar som krävs enligt Europakonventionen. Så länge ett sådant oberoende organ saknas innebär ett antagande av förslaget en förhöjd risk för överträdelser av Europakonventionen och att ett flertal därtill kopplade skadeståndsanspråk riktas mot staten.

Ärendet har föredragits av Maria Mirlas. I ärendets beredning har även byråchefen Martin Mörk deltagit.

Mari Heidenborg